

Проект з розвитку людського капіталу в Україні: Сприяння поверненню вимушених мігрантів

Матеріали для обговорення

Травень 2023

До 2.7 мільйонів вимушених мігрантів наразі схиляються до того, щоб залишитись за кордоном

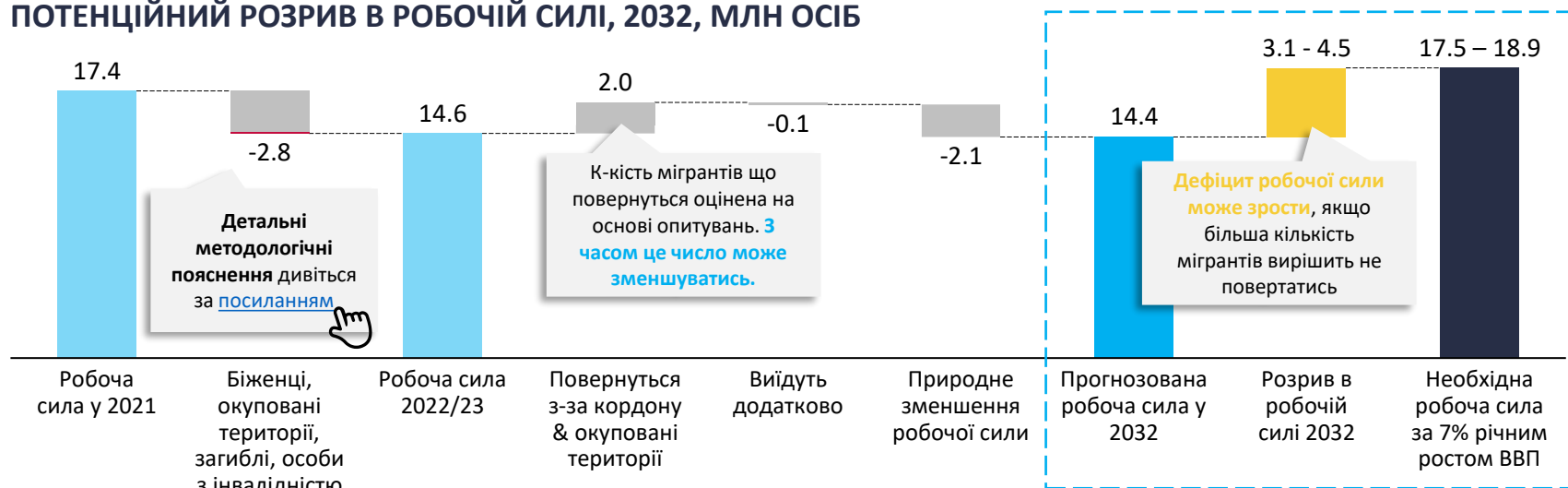
КЛЮЧОВІ ФАКТИ ПРО УКРАЇНСЬКИХ ВИМУШЕНИХ МІГРАНТІВ

До початку повномасштабного вторгнення за кордоном перебувало близько **2.5-3 млн українських трудових мігрантів**. Таким чином, загальна кількість українців за кордоном (не враховуючи діаспори) може бути суттєво більшою, ніж наведено на слайді. Разом з тим, категорії трудових мігрантів та вимушених мігрантів суттєво перетинаються (частина трудових мігрантів наразі може класифікуватись як вимушені), а тому точне число українців за кордоном невідоме. Дана аналітика стосується виключно українців, **котрі стали мігрантами внаслідок повномасштабного вторгнення**.

Відсутність ефективної політики повернення вимушених мігрантів може коштувати Україні до 113 млрд доларів ВВП

ПОТЕНЦІЙНИЙ РОЗРИВ В РОБОЧІЙ СИЛІ, 2032, МЛН ОСІБ

КОМЕНТАРІ

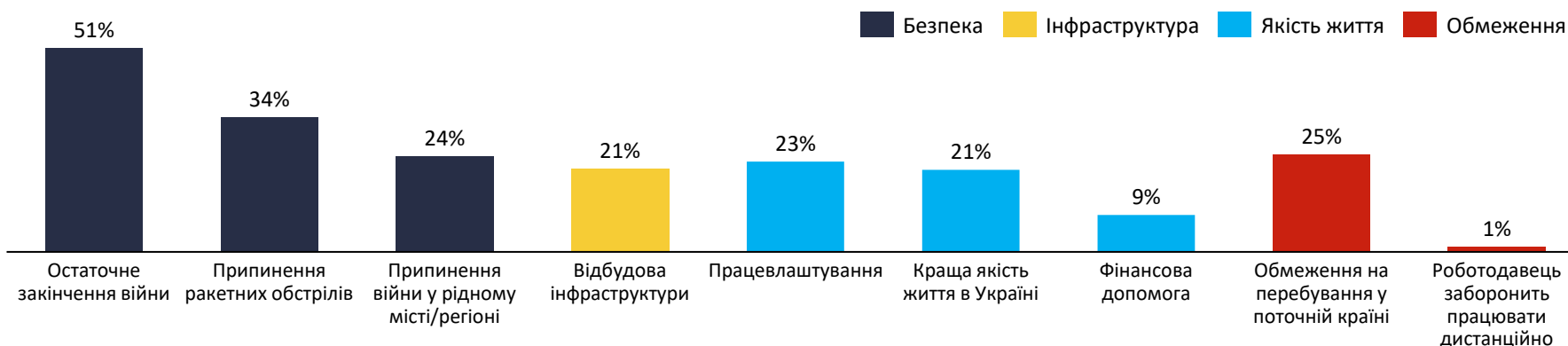
- За розрахунками, близько **1.42 млн** українських вимушених мігрантів в країнах Європи, а також **0.7 млн** в країнах-агресорах **належать до робочої сили** (всього близько 2.1 млн осіб).
- Повернення цих мігрантів є важливим з точки зору забезпечення швидкого та стійкого економічного зростання: аби зростати з темпом 7% на рік, до 2032 року Україні потрібно буде **залучити від 3.1 до 4.5 млн осіб до робочої сили** (навіть враховуючи припущення, що більша частина мігрантів планують повернутись).
- При цьому, з часом бажання мігрантів повертатись знижується через їх інтеграцію в країнах-реципієнтах. **Без ефективної державної політики у сфері повернення мігрантів Україна може втратити до 113 млрд доларів ВВП за 10 років** (у цінах 2021), що також може означати недоотримання близько **45 млрд доларів податкових надходжень**.

ПОТЕНЦІЙНИЙ РОЗРИВ ВВП ДО 2023 РОКУ, МЛРД ДОЛ США (У ЦІНАХ 2021)

Питання безпеки, стабільної економіки та інфраструктури найбільше впливають на наміри мігрантів повернутись

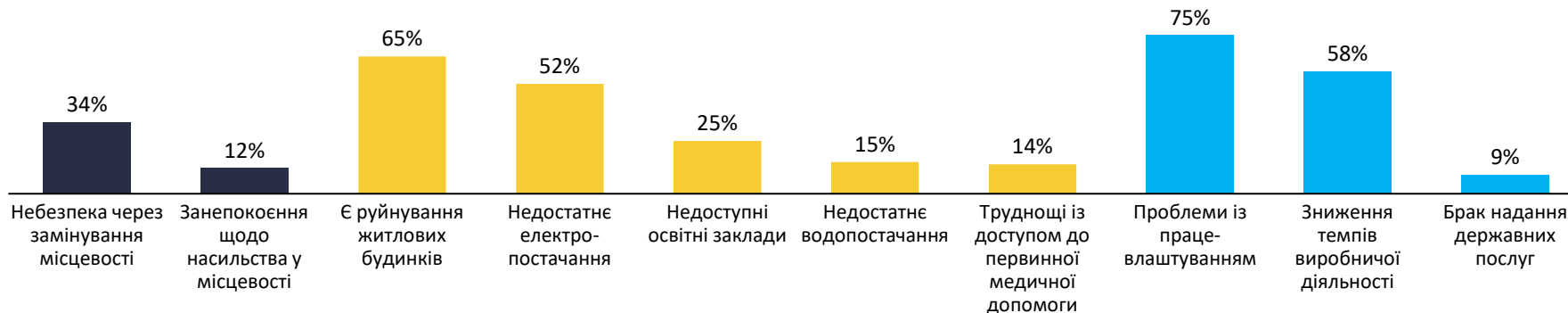
ФАКТОРИ, ЯКІ СПРИЯТИМУТЬ ПОВЕРНЕННЮ ВИМУШЕНИХ МІГРАНТІВ НАЗАД ДО УКРАЇНИ, % РОЗРАХОВАНИЙ СЕРЕДНЬОЗВАЖЕНИМ МЕТОДОМ (ЦЕС, КІНЕЦЬ 2022)

КОМЕНТАРІ

- Для вимушених мігрантів головною проблемою є питання **безпеки**, натомість люди, котрі вже повернулись у рідні регіони, вказують на **складні умови у місцях повернення**.
- Варто відзначити, що фактор **обмеження на перебування зі сторони країн-реципієнтів стоїть зразу після безпеки** за рівнем важливості для переміщених осіб за кордоном.
- Люди із зони бойових дій найбільше готові повертатись з-за кордону у безпечніші регіони при наданні **допомоги із житлом, працевлаштування і фінансової підтримки**.
- **Припинення війни, розвиток економіки та відбудова інфраструктури й житла** є основними факторами, які сприятимуть поверненню українців додому.

ВІДСОТОК ОСІБ, ЩО ПОВЕРНУЛИСЬ (МІГРАНТИ І ВПО)* І ПОВІДОМЛЯЮТЬ ПРО НАЯВНІ УМОВИ У МІСЦЕВОСТІ ПОВЕРНЕННЯ (МОМ, СІЧЕНЬ 2023)

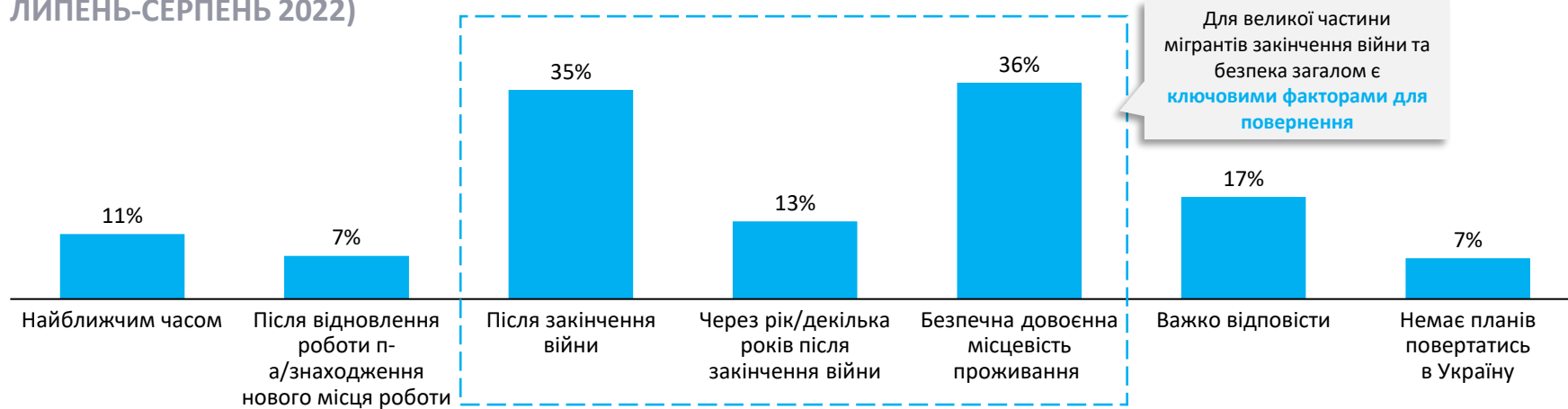
Джерела: ЦЕС, МОМ

* згідно з методологією МОМ «особи, що повернулись» вважаються будь-які особи, які наразі перебувають у своїх звичних місцях проживання (щонайменше два тижні з початку лютого 2022 року) незалежно від того чи вони спонтанно повернулись до цих місць з-за кордону чи з місць внутрішнього переміщення в межах України. Приблизно 20% із загальної к-сті таких осіб повернулось з-за кордону.

Безпека є важливим, але не єдиним чинником, який впливатиме на повернення вимушених мігрантів

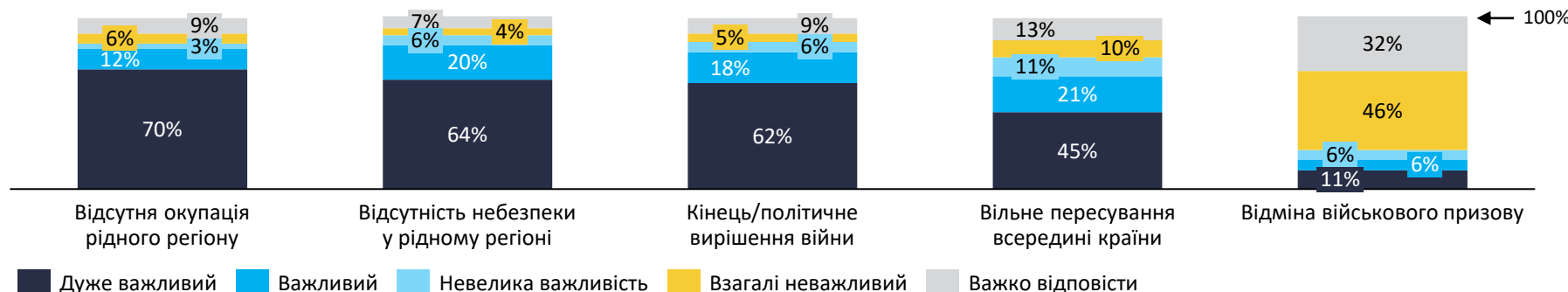
ПЛАНИ І УМОВИ, ЗА ЯКИХ ВИМУШЕНІ МІГРАНТИ ГОТОВІ ПОВЕРНУТИСЬ В УКРАЇНУ (ЦЕНТР РАЗУМКОВА, ЛИПЕНЬ-СЕРПЕНЬ 2022)

КОМЕНТАРІ

- Від початку повномасштабного вторгнення і до сьогодні фактор безпеки відіграє чи не найважливішу роль у сприянні поверненню додому.
- Згідно з останнім опитуванням від ООН, безпекова ситуація та окупація регіону є основними причинами для половини респондентів, котрі не планують повертатись до України.
- Українські вимушені мігранти, які до війни проживали у північних, східних, південних регіонах і у м. Києві, приділяють більше уваги питанню відсутності небезпеки при вирішенні повернутись назад до України.
- Розмінування прифронтових і постраждалих від війни регіонів – ще один компонент безпекового фактору для післявоєнного періоду.

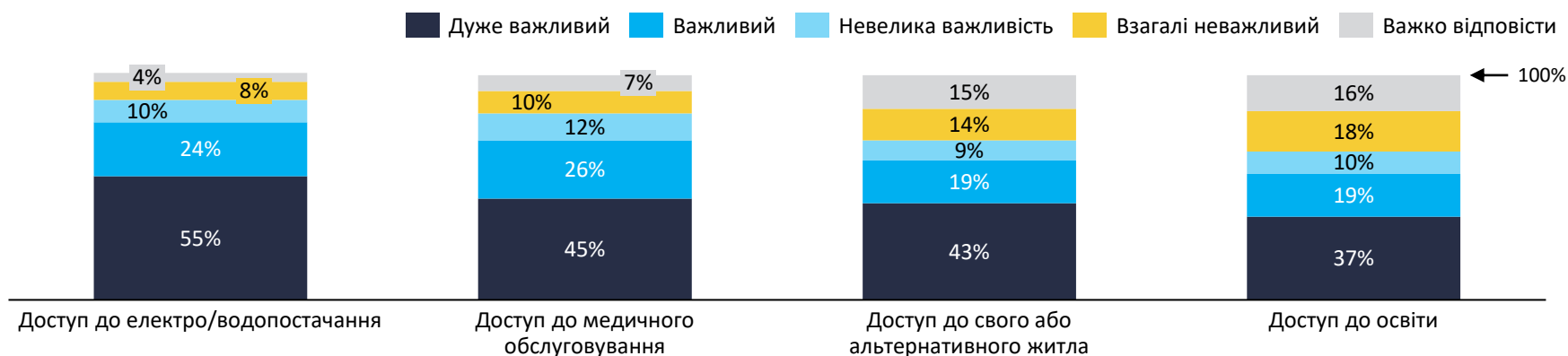
ВАЖЛИВІСТЬ БЕЗПЕКОВИХ ФАКТОРІВ ПРИ ПРИЙНЯТТІ РІШЕННЯ ПОВЕРНУТИСЬ НАЗАД В УКРАЇНУ (ООН, ГРУДЕНЬ 2022 – СІЧЕНЬ 2023)

Для приблизно 70% мігрантів доступ до інфраструктури є важливим при прийнятті рішення про повернення в Україну

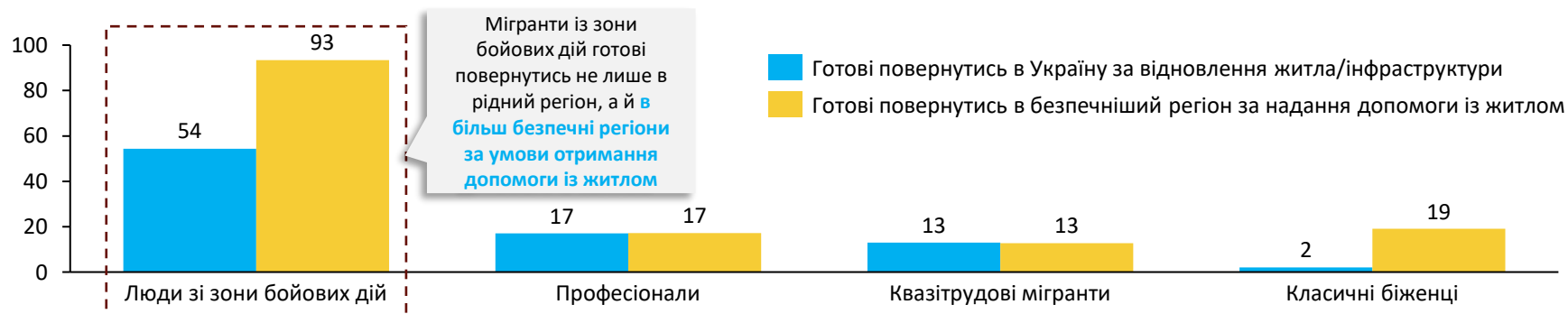
ВАЖЛИВІСТЬ ІНФРАСТРУКТУРНИХ УМОВ ПРИ ВИРІШЕННІ ПОВЕРНУТИСЬ НАЗАД В УКРАЇНУ
(ООН, ГРУДЕНЬ 2022 – СІЧЕНЬ 2023)

КОМЕНТАРІ

- Відбудова інфраструктури та житла є важливими факторами повернення мігрантів.
- Згідно опитування від ООН, вимушені мігранти **приділяють велику увагу на доступність електро- і водопостачання**, особливо люди м. Києва та східних регіонів.
- Можливості для освіти також є найбільш поширеною потребою серед мігрантів з дітьми. В той же час, згідно з МОМ, **тільки 3%** домогосподарств осіб, що повернулись, вказали що **жодна дитина не мала доступу до освіти**.
- Наявність житла є важливим фактором для мігрантів із зони бойових дій - вони найбільше **потребуватимуть підтримки держави** у відбудові або отриманні житла і це найбільше **сприятиме їхньому поверненню**.

КЛАСТЕРНИЙ АНАЛІЗ ВИМУШЕНИХ МІГРАНТІВ І ФАКТОРИ, ЯКІ СТИМУЛЮВАТИМУТЬ ЇХ ПОВЕРТАТИСЬ В УКРАЇНУ ЗАГАЛОМ ТА В БЕЗПЕЧНІШІ РЕГІОНИ ЗАМІСТЬ ЇХНІХ РІДНИХ РЕГІОНІВ (ЦЕС, КІНЕЦЬ 2022)

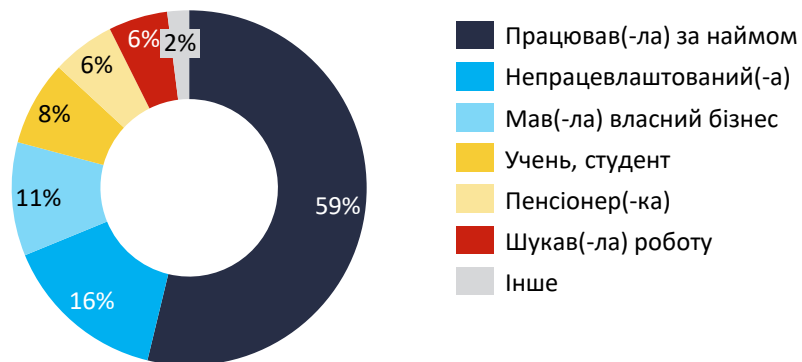

Джерела: ООН, ЦЕС

Чим довше українці перебувають за кордоном, тим більша серед них **частка працевлаштованих**

СТАТУС ЗАЙНЯТОСТІ ДО ПОЧАТКУ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ, (ЦЕС, КІНЕЦЬ 2022)

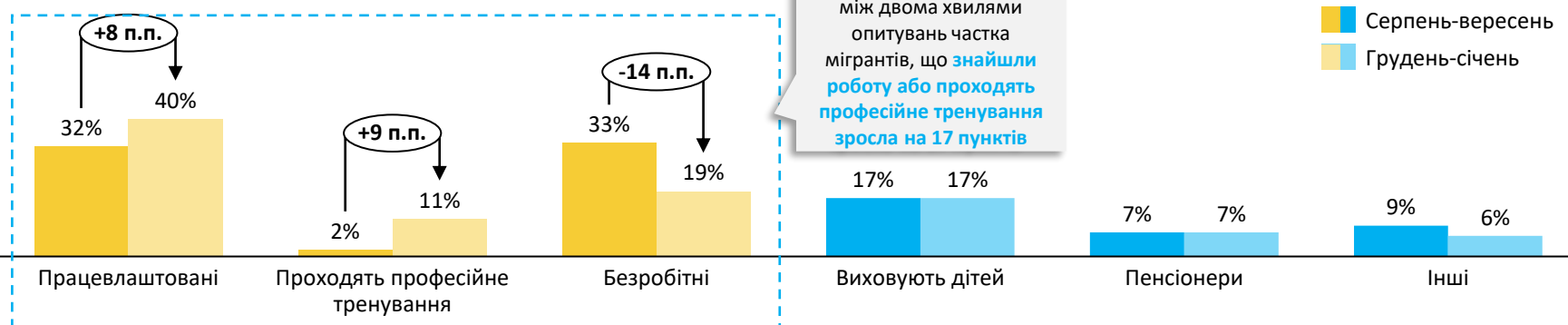
ВПЕВНЕНІСТЬ РЕСПОНДЕНТІВ ЩОДО СВОГО РОБОЧОГО МІСЦЯ ПІСЛЯ ПОВЕРНЕННЯ В УКРАЇНУ (ЦЕНТР РАЗУМКОВА, ЛИПЕНЬ-СЕРПЕНЬ 2022)

КОМЕНТАРІ

- Наступний важливий фактор для повернення українців – це **можливості для працевлаштування**.
- Згідно з результатами різних опитувань, наявність **добре оплачуваної роботи і відносно вищий рівень життя** в Україні, сприятиме поверненню наших співвітчизників.
- Проте із плином часу, **все більше працездатних українців знаходять роботу за кордоном**, що не сприяє їх намірам повернутися, **особливо серед висококваліфікованих кадрів**.
- Згідно з дослідженням від MOM, люди, котрі повертались у свої рідні регіони, вказували на **відсутність можливості заробити на життя**, що може прямо вплинути на бажання українців повертатись з-за кордону.

ЗМІНА У СТАТУСІ ВИМУШЕНИХ МІГРАНТІВ ЗА КОРДОНОМ ПІД ЧАС ДРУГОГО І ТРЕТЬОГО РАУНДУ ОПИТУВАНЬ (ООН, ГРУДЕНЬ 2022 – СІЧЕНЬ 2023)

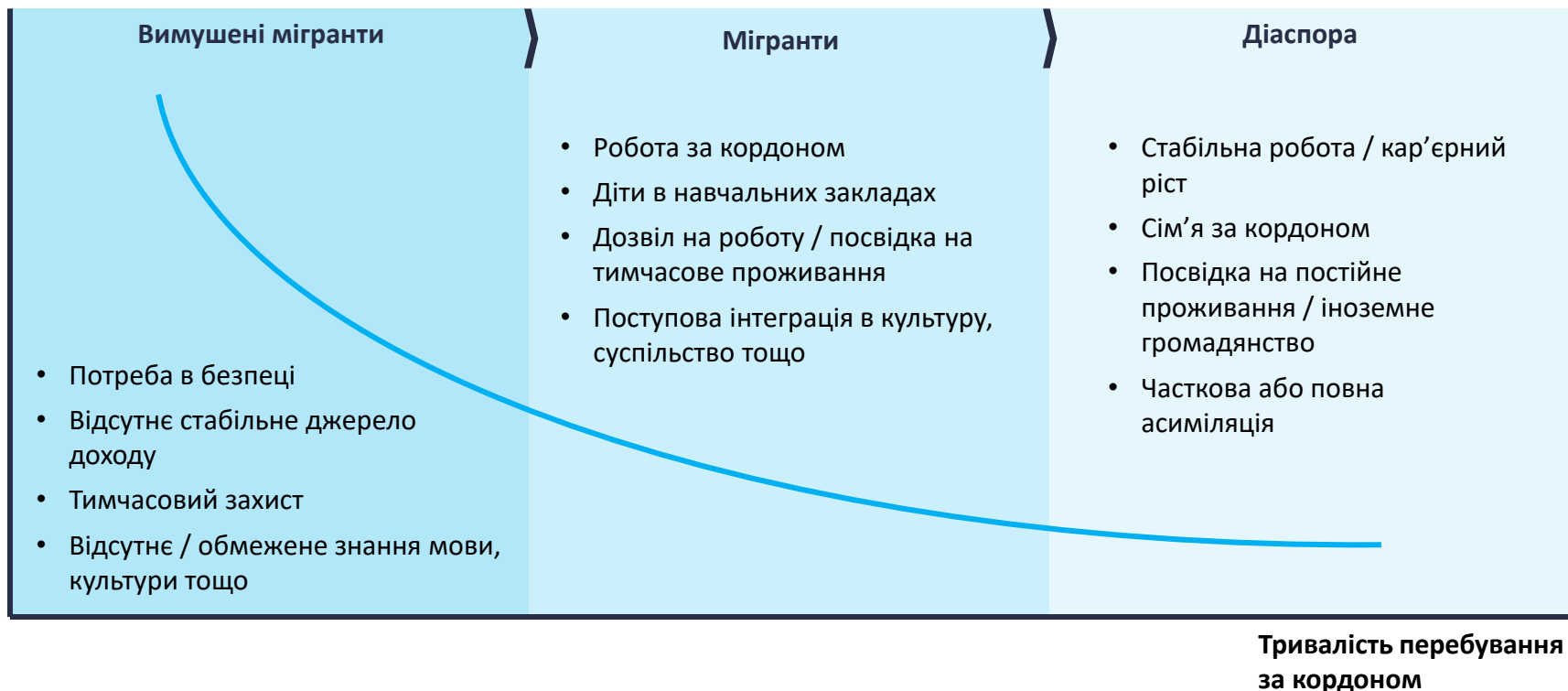

Джерела: ЦЕС, Центр Разумкова, ООН

Чим довше вимушені мігранти перебувають та інтегруються за кордоном, тим **менша вірогідність їх повернення**

ЗАЛЕЖНІСТЬ ВІРОГІДНОСТІ ПОВЕРНЕННЯ ВИМУШЕНИХ МІГРАНТІВ В УКРАЇНУ ВІД ТРИВАЛОСТІ ПЕРЕБУВАННЯ ЗА КОРДОНОМ

Ймовірність повернення

КОМЕНТАРІ

- Згідно з опитуванням від Разумков центр за березень 2022, частка вимушених мігрантів, що **не планували повертатися до України або вагалися з відповіддю сягала майже 21%**.
- Згідно з опитуванням ЦЕС, що проводилось **під кінець 2022 року**, аналогічна частка **складала вже 26%**.
- Варто відзначити, що **частка тих, хто не може дати чіткої відповіді, зростає – 10% у березні проти 16% під кінець 2022 року**.
- Дана **тенденція свідчить про зміну думки** тих, хто планував повертатися, до більш невизначеної позиції.
- Працевлаштування, діти в школах, вивчення мови та інші фактори **сприяють зміні намірів мігрантів, що поступово інтегруються за кордоном**.

Країни ЄС прийматимуть рішення щодо повернення вимушених мігрантів або ж **сприяння їх подальшій інтеграції**

ШЛЯХИ ПОДАЛЬШОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ МІГРАНТІВ ПІСЛЯ ЗАВЕРШЕННЯ ДІЇ ТИМЧАСОВОГО ЗАХИСТУ

	Опція	Коментар
Подовження статусу вимушеного мігранта*	Отримання міжнародного захисту	<ul style="list-style-type: none"> У разі повного припинення бойових дій / мирного договору, вимушеному мігранту буде важко отримати міжнародний захист через відсутність загрози (підстав). Проте у разі закінчення тимчасового захисту та продовження війни, мігрант може подати прохання на отримання додаткового захисту в рамках міжнародного захисту. Підставами для отримання є наявність 'реального ризику' або 'серйозної шкоди'.
	<p>Перебування в країні на підставі працевлаштування та інших законних підставах</p> <p>Перебування в країні на підставі нових політик / програм ЄС та/або її членів</p>	<ul style="list-style-type: none"> Для тих, хто не зацікавлений у поданні прохання про міжнародний захист, але бажає залишитися в ЄС, застосовуватимуться закони та політика ЄС щодо міграції та закони держав-членів щодо іноземців. Країни, зацікавлені в українській робочій силі, можуть впроваджувати міграційні програми або зміни до законодавства, які полегшують легалізацію перебування після тимчасового захисту. Так, комітет Європейського парламенту з громадянських свобод, юстиції та внутрішніх справ вже розглядає можливість надання нерезидентам ЄС довгострокового резидентства після 3 років перебування в ЄС замість поточних 5 років.
Повернення в Україну	Добровільне повернення	<ul style="list-style-type: none"> Українці можуть повернутися додому як до, так і після закінчення війни
	Примусове повернення	<ul style="list-style-type: none"> Опція, що потребує тісної співпраці та координації з країнами-реципієнтами Примусова репатріація мігрантів загалом суперечить принципам УВКБ ООН

КОМЕНТАРІ

- 4 березня 2022 року ЄС привело в дію Директиву 2001/55/ЄС, яка передбачає **надання тимчасового захисту українським мігрантам строком максимум на 3 роки**.
- При закінченні тимчасового захисту перед ЄС постане **питання подальшого повернення або ж інтеграції мігрантів**.
- Беручи до уваги кваліфікацію та середній вік українських вимушених мігрантів, краще ставлення до них в порівнянні з, наприклад, сирійськими, **доцільно припустити зацікавленість країн ЄС у інтеграції мігрантів після закінчення тимчасового захисту**.
- В інтересах України встановити прямий діалог з ЄС щодо питання добровільного повернення мігрантів.**

Україні слід орієнтуватись на досвід Ізраїлю в процесі впровадження політики повернення вимушених мігрантів

КЕЙСИ ПОВЕРЕННЯ ГРОМАДЯН ОКРЕМИМИ КРАЇНАМИ СВІТУ

 Югославія 1

Опис | З початком війни на Балканах, 3.7 млн осіб покинули свої домівки, з яких 800 тис. опинились закордоном. Після закінчення конфлікту відбувалась депортація мігрантів, незважаючи на присутню небезпеку і складне економічне становище на Батьківщині.

Кількість мігрантів | Зі 700 тис. мігрантів, 350 тис. осіб з Боснії, 250 тис. з Сербії і Косово та 100 тис. з Хорватії.

Механізми повернення | Після закінчення війни німецький уряд скасував дозволи на тимчасовий захист і репатріаційний процес був поділений на дві фази, які націлювались на різні кластери вимушених мігрантів.

Результат | Близько 75% мігрантів повернулись до однієї з країн колишньої Югославії, 15% оселились в інших країнах і 10% залишились в Німеччині.

 Сирія 2

Опис | Внаслідок міграційної кризи і присутності в Туреччині великої к-сті сирійців, турецький уряд розпочав масову і примусову репатріацію осіб, яка супроводжувалась незаконними затриманнями, насильством і депортацією в північні регіони Сирії.

Кількість мігрантів | Згідно з офіційними даними, станом на березень 2023 налічувалось до 3.5 млн сирійських мігрантів.

Механізми повернення | Процес «репатріації» супроводжувався затриманнями і тиском на мігрантів погодитись на повернення в Сирію, незважаючи на присутню небезпеку і можливі переслідування.

Результат | Як наслідок такої політики, станом на жовтень 2022 до Сирії повернулось приблизно 500 тис. осіб.

 Ізраїль 3

Опис | Алія (репатріація євреїв) – одне з ключових понять сіонізму, що наразі закріплено в законі «Про повернення». З кінця 19 ст. відбулось декілька хвиль алія, що триває й досі.

Чисельність діаспори | У 2021 р. к-сть євреїв поза Ізраїлем оцінювалась у 8.3 млн, 73% з яких проживають в США.

Стимули повернення | Окрім надання громадянства, уряд Ізраїлю надає значну допомогу з інтеграцією євреїв-іммігрантів (олім): безкоштовний квиток до країни, фінансова допомога, субсидії на оренду житла, медичне страхування, субсидії на освіту, податкові кредити та знижки, нижчі ставки іпотеки тощо.

Результат | Лише з 1948 р. більше 3.3 млн олім (35% від поточного населення) іммігрували до Ізраїлю. У 2021 р. 57% олім (з ~20 тис.) були молодші 35 років.

- В багатьох історичних випадках **масове повернення вимушених мігрантів носило примусовий характер.**
- Разом з тим, примусова репатріація українців **виступає малоюмовірним сценарієм** з огляду на негативне ставлення до процесу УВКБ ООН та позитивне ставлення до українців серед країн Європи.
- Україні **варто вдаватися до більш 'м'яких' заохочувальних до повернення стимулів** – на кшталт політики Ізраїлю з репарації євреїв.

Проміжні підсумки: повернення вимушених мігрантів повинно стати одним із ключових завдань Уряду України

ПОТОЧНА СИТУАЦІЯ

- За кордоном знаходиться від **5.3 до 6.2 мільйонів українських вимушених мігрантів**, в тому числі близько 1.5 млн в країнах агресорах.
- Більшість дорослих мігрантів складають **жінки у віці 25-49 років**, лівова частка з яких має **вищу освіту та працювали до вторгнення**.
- Згідно з останніми опитуваннями, **Україна може «втратити» до 2.7 млн громадян**, які вирішать не повертатись з-за кордону.

ЦІНА ПИТАННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ

- Повернення вимушених мігрантів є важливим для забезпечення **швидкого та стійкого економічного відновлення України**, зважаючи на потенційний **дефіцит робочої сили після перемоги**.
- За нашими розрахунками, неповернення вимушених мігрантів може **коштувати Україні близько 113 млрд доларів ВВП та 45 млрд доларів податкових надходжень** за 10 років.

КЛЮЧОВІ ВИКЛИКИ ТА ПОТРЕБИ ВИМУШЕНИХ МІГРАНТІВ

- В той час як **7-10% вимушених мігрантів вже вирішили залишитись за кордоном**, більшість мігрантів наразі схильються до повернення.
- При цьому, найбільша частка вимушених мігрантів будуть **готові повернутись вже після перемоги**. Окрім безпекової ситуації, мігранти також звертають увагу на **економічні фактори та доступність інфраструктури**.
- З плином часу **все більше мігрантів знаходять роботу**: лише за серпень 2022 – січень 2023 **~17% вимушених мігрантів знайшли роботу або почали проходити професійні курси**.

НАСТУПНІ КРОКИ

- Оскільки з плином часу схильність мігрантів до повернення в Україну знижується, Уряду **потрібно вже зараз почати реалізовувати ефективну політику в цій сфері**.
- Така політика повинна охоплювати **співпрацю з країнами-реципієнтами**, аналітичну роботу для виявлення потреб та настроїв мігрантів, впровадження кроків які сприятимуть поверненню українців (як **забезпечення базових потреб** так і **додаткові стимули**), а також **інформаційно-комунікаційну роботу**.

Державна політика з повернення вимушених мігрантів повинна брати до уваги ряд принципів

КЛЮЧОВІ ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ З ПОВЕРНЕННЯ ВИМУШЕНИХ МІГРАНТІВ

ДИПЛОМАТИЧНА СПІВПРАЦЯ З КРАЇНАМИ РЕЦИПІЄНТАМИ | Україна повинна налагодити **постійний діалог з країнами реципієнтами**. Метою України є повернення усіх громадян, які покинули країну внаслідок війни; відповідно, Уряд повинен донести цю позицію міжнародним партнерам та разом з ними **напрацьовувати рішення**, які сприятимуть її досягненню.

ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКИ НА ОСНОВІ ДАНИХ | Для ефективного формування політики необхідно краще розуміти, з одного боку, **демографічно-соціальні характеристики мігрантів**; а з іншого боку – їхні **потреби та інтереси**. Для цього слід налагодити **ефективний збір та аналіз даних** (отримання даних від державних органів країн-партнерів, постійні опитування мігрантів та осіб що повернулись, перевірка даних через інші джерела інформації).

ЕФЕКТИВНА КООРДИНАЦІЯ ЗУСИЛЬ | Для ефективного впровадження політики існує доцільність **створення окремого органу (або міжвідомчої робочої групи)**, що **координуватиме зусилля** державних стейкхолдерів (Мінекономіки, Мінсоцполітики, Мінвідновлення, МОН, МКІП, МЗС, Мінцифри тощо) та **сприятиме як розробці, так і реалізації державної політики**. Крім того, існує необхідність в **розробці та прийнятті детального плану заходів** з повернення вимушених мігрантів.

ОРІЄНТАЦІЯ НА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД | Найбільш успішним міжнародним кейсом релевантним для України є **досвід Ізраїлю** з репатріації євреїв. Україна може використовувати **механізми та стимули, що були використані Ізраїлем** (безкоштовний квиток до країни, фінансова допомога, субсидії на оренду житла, медичне страхування, субсидії на освіту, податкові кредити та знижки, нижчі ставки іпотеки тощо). Важливою є **комунікаційна підтримка** та забезпечення постійного зв'язку та інформування українських вимушених мігрантів щодо можливостей та переваг повернення в Україну.

РОЗПОДІЛЕНІСТЬ У ЧАСІ | Для мігрантів питання безпеки, відновлення інфраструктури та економічні можливості є важливими факторами при прийнятті рішення щодо повернення. При цьому, реалізація цих заходів **залежить від термінів закінчення війни та потребуватиме значних коштів в рамках відновлення** країни. Тому заходи з стимулювання повернення мігрантів повинні бути **розподілені в часі**, де на першому етапі (до закінчення війни) ключовим є **аналітично-комунікаційна робота**, в той час як стимулюючі заходи, які потребують значних витрат, стануть можливими **після перемоги**.

Процес повернення вимушених мігрантів має базуватися на трьох ключових компонентах

1 Аналітично-комунікаційна робота

Співпраця з країнами-реципієнтами мігрантів

- Побудова діалогу з країнами ЄС, світу, УВКБ ООН
- Отримання та консолідація даних щодо мігрантів
- Проведення перемовин, підписання договорів тощо

Аналіз поточного стану, моніторинг потреб вимушених мігрантів та тих, хто повернувся

- Проведення опитувань, аналіз даних
- Моніторинг кількості мігрантів, повернень
- Створення уповноваженого органу / міжвідомчої групи з питань повернення вимушених мігрантів

Проведення заохочувальної до повернення вимушених мігрантів комунікаційної кампанії

- Запуск SMM, соціальних тощо комунікаційних кампаній
- Створення онлайн платформи, гарячої лінії
- Підтримка зв'язку з діаспорою

2 Забезпечення базових потреб

Відбудова житлового фонду

Відбудова інфраструктури

- Соціальної інфраструктури
- Комунальної інфраструктури
- Транспортної інфраструктури

Забезпечення стабільного функціонування ринку праці

Забезпечення стабільного економічного зростання

Стимулювання підприємництва в регіонах з високим відтоком громадян

3 Впровадження заохочувальних стимулів

Допомога з поверненням в Україну

- Фінансова допомога на транспортні витрати, одноразові / щомісячні виплати у спеціальному статусі
- Надання тимчасового житла або субсидій на оренду

Підтримка з працевлаштуванням мігрантів

- Надання фінансування на проходження курсів, сприяння працевлаштуванню, співпраця з релокованим бізнесом

Сприяння підприємницькій діяльності

- Впровадження кредитів, грантів, податкових канікул

Освіта

- Спрощення процедур визнання закордонної освіти, сертифікатів, вступу до ВНЗ

Соціальна та інша підтримка

- Надання реінтеграційної підтримки, здешевлення іпотек
- Податкові канікули на закордонні доходи

LET'S DEVELOP UKRAINE TOGETHER!

Dmytro Lyvch →

 lyvchdmytro@gmail.com

 +380 63 684 49 88

Запропоновані ініціативи повинні бути розподілені в часі, з фокусом на комунікацію на першому етапі

	ДО ЗАКІНЧЕННЯ ВІЙНИ	ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ ВІЙНИ
 <p>Співпраця з країнами-реципієнтами</p>	<ul style="list-style-type: none"> Встановлення діалогу з відповідними органами інших країн, які займаються питанням українських мігрантів Отримання та консолідація даних про вимушених мігрантів з інших країн 	<ul style="list-style-type: none"> Активна співпраця з питань, пов'язаних з поверненням вимушених мігрантів в Україну
 <p>Аналітична робота</p>	<ul style="list-style-type: none"> Збір та аналіз інформації щодо кількості, структури та потреб вимушених мігрантів (отримання інформації з країн-реципієнтів, проведення опитувань, аналіз даних мобільних операторів тощо) Проведення досліджень (опитувань) настроїв громадян в Україні (особливо вразливих груп, таких як ВПО) щодо потенційної еміграції (як під час війни, так і після її закінчення), в тому числі громадян, які мають родичів серед вимушених мігрантів 	
 <p>Комунікаційна робота</p>	<ul style="list-style-type: none"> Проведення комунікаційних кампаній (онлайн, заходи за кордоном) для повернення в Україну (як під час так і після війни для різних аудиторій) Комунікаційні заходи в Україні 	<ul style="list-style-type: none"> Комунікаційні кампанії для сприяння поверненню в Україну з фокусом на конкретні вигоди, які отримає вимушений мігрант при поверненні (як відновлення економіки, так і додаткові стимули)
 <p>Відновлення інфраструктури та економіки*</p>	<ul style="list-style-type: none"> Відновлення в рамках швидкої відбудови, підготовка до масштабного відновлення після закінчення війни 	<ul style="list-style-type: none"> Масштабне відновлення інфраструктури та економіки, з фокусом на потреби вимушених мігрантів
 <p>Впровадження додаткових стимулів</p>	<ul style="list-style-type: none"> Розробка дизайну додаткових стимулів для сприяння поверненню вимушених мігрантів, в тому числі планування фінансових ресурсів Впровадження точкових стимулів, які не потребують значних фінансових ресурсів (допомога з квитками, підтримка в працевлаштуванні тощо) 	<ul style="list-style-type: none"> Повноцінний запуск додаткових стимулів, спрямованих на сприяння поверненню вимушених мігрантів (допомога з поверненням, підтримка працевлаштування та підприємницької діяльності, визнання закордонної освіти, соціальна підтримка тощо)